

دلوی اختر او قربانی فضایل او مسایل

لیکوال
مفتی محمد رفیع

Ketabton.com

AHMAD SCAN 2580230

رفیق بنسټ

دل علمی څېړنو مدیریت

دل لیکوالی او ژباړې امریت

دل او قربانی
دل مسایل

دل
الروف

د کتاب ټول حقوق له خپرنډوې ټولنې سره خوندي دي

لړلیک

مخکنه	سرلیک
۱	د دویم چاپ په اړه د خپرندویې ټولنې یادښت..... و
۱	د سريزې پرځای د خپرندویې ټولنې یادښت..... ی
۱	قرباني د قرآن په رڼا کې..... ۱
۲	قرباني دستتو په رڼا کې..... ۲
۳	قرباني او د صحابه ووعمل..... ۳
۳	د قرباني تاریخ..... ۳
۴	د محمدي امت ځانگړتیا..... ۴
۵	د قرباني ستره پېښه او ابراهيمي سنت..... ۵
۷	د حضرت اسماعيل <small>عليه السلام</small> پرځای د پسه حالول..... ۷
۸	ابراهيمی یاناد..... ۸
۸	اسلامي ياد..... ۸
۹	حاجيان او غير حاجيان د قرباني په مسئله کې يو ډول دي..... ۹
۱۰	ایا قرباني اقتصادي زیات دی؟..... ۱۰
۱۱	د اختر او قرباني فضایل او مسایل..... ۱۱
۱۱	د اختر و مشروعت..... ۱۱
۱۲	د ذوالحجې د لومړيو لسو ورځو فضیلت..... ۱۲
۱۴	د لوی اختر په ورځ تر ټولو غوره عمل..... ۱۴
۱۴	د تشریق تکبیرونه..... ۱۴
۱۵	د لوی اختر د ورځې سنت کارونه..... ۱۵
۱۶	د اختر د لمانځه لپاره اذان او اقامت نشته..... ۱۶
۱۶	د اختر د لمانځه ترتیب..... ۱۶

۱۷	د اختر خطبه..... ۱۷
۱۷	د اختر په ورځ نقلي لمونځ..... ۱۷
۱۷	د قرباني تعريف..... ۱۷
۱۸	د قرباني مشروعت..... ۱۸
۱۸	د قرباني حکم..... ۱۸
۱۹	د قرباني حکمیت او فلسفه..... ۱۹
۱۹	د قرباني حقیقت او ارزښت..... ۱۹
۲۰	د قرباني فضیلت..... ۲۰
۲۰	د قرباني پر پرېښولو وعید..... ۲۰
۲۱	د قرباني نصاب..... ۲۱
۲۱	د نصاب تعريف..... ۲۱
۲۱	قرباني پر چا واجبېږي..... ۲۱
۲۴	د قرباني ورځې..... ۲۴
۲۴	د قرباني پر ځای صدقه او خیرات کول..... ۲۴
۲۵	د قرباني د حالولو وخت..... ۲۵
۲۵	د قرباني د حالولو مستحب وخت..... ۲۵
۲۶	د حالولو سنت طریقه..... ۲۶
۲۷	تر حالولو مخکې ادا..... ۲۷
۲۸	د قرباني نیت..... ۲۸
۲۸	تر حالولو مخکې دعا..... ۲۸
۲۸	تر حالولو وروسته دعا..... ۲۸
۲۹	د قرباني څاروی..... ۲۹
۲۹	د قرباني د څاروي عمر..... ۲۹
۳۰	هغه څاروي چې قرباني کول یې غوره دي..... ۳۰
۳۰	هغه څاروي چې قرباني کول یې روا دي خو غوره نه دي..... ۳۰

- ۳۱..... هغه عیب لرونکي څاروي چې د قربانی وړ نه دي
- ۳۲..... په قربانی کې د گډون مسئلې
- ۳۴..... په قربانی کې نیابت
- ۳۴..... د وفات شوي کس لپاره قرباني کول
- ۳۵..... د قربانی غوښه
- ۳۶..... د قربانی د غوښې د وېش مستحبه طریقه
- ۳۷..... د قربانی څرمن (پوست)

د دویم چاپ په اړه د خپرندويي ټولني یادښت

دالله تعالی له ستاینې او پر خوږښي محمد مصطفی صلی الله علیه وسلم د درود ویلو څخه وروسته موږ دالله تعالی ډېر شکر پر ځای کوو، چې یو ځل بیا یې د دې جوگه وگرځولو چې د خپل درانه ملت چوپړ ته دهغوی دیوې ستري فریضې دښه پر ځای راوړلو په خاطر دا علمي ټولگه وړاندې کړو، قرباني موږ او تاسې ته دحضرت ابو الانبياء ابراهيم خليل الله علیه السلام یاد را په زړه کوي، کوم چې دحق دشجره طوبی حیثیت لري او دنړۍ واره اسماني دینونه دهغه پر لور خپل نسبت یو لوی ویاړ گڼي، او دا خبره یوستر حقیقت هم دی؛ خو چې په رښتینې توگه د دلیل له مخې ثابت شي، یهودو به دعوی کوله، چې د ابراهيم علیه السلام د دین تعلیمات زموږ په څیر وو، مسیحیانو به دعوی لرله چې دهغه مبارک د دین لارښوونې زموږ دین ته ورته وي، او مسلمانان عقیده لري چې اصل میراث یې خپل لمسي سیدالکونین والثقلین محمد رسول الله صلی الله علیه وسلم ته پاته دی، چې دواړه مبارکان په څیره، صورت اوسیرت کې یوشان وو.

د نړۍ دا قانون دی چې کوم سړی د چا دمیراث دعوی لري باید دلیل ورسره وي، دپېلگې په توگه که دنسب دعوی ولري باید په هغه کورنۍ کې زیږیدلې وي دکومې چې دعوی لري، په کورنۍ یا پر ځمکه یې دوراثت دعوی ولري باید سمدستي دهغه ذوالید ثابت وي، یا یې څېره (قیافه) پیژندونکي گواهي ورکړي، یا یې کره وړه دهغه پلار په څیر وي، دهغه پر لار روان وي او دهغه طریقې یې

ژوندی ساتلي وي، يا عرفي قبالة ولري يا شرعي کوم ليکلې دليل ولري؛ څو خپله دعوی پری ثبوت ته ورسوي؛ نو اوس گورو چې پورته درې اسمانې دینونو کې کوم یو رښتینې دی؟

د رسولانو پلار حضرت ابراهیم خلیل الله علیه السلام کعبه جوړه کړه، هغه یې پاکی ساتله عبادت یې په کې کاوه، طواف یې ورځنې کاوه، د حج اعلان یې د الله جل جلاله په امر د ټولې نړۍ انسانانو ته کړی دی، بختورو ورته د سوبتیا ډاډ ورکړی دی، په همدغه مکه کې یې خپله کورنۍ (حضرت اسماعیل او دهغه مور مبارکه حضرت هاجر سلام الله علیهما) پرېښوده، او دمقام ابراهیم علیه السلام په نامه ځای هم په همدغه کعبه شریفه کې دی، هلته د زمزم کوهی (څاه) هم دهغه د خبره منونکي زوی د قدم وهلو او خاپوړو وخت ریا دوي، د صفا او مروا غونډۍ هم هلته دهغه د بي بي مبارکې یاد راپه زړه کوي، هغه مبارک ځان سنت کړی وو، اوس دا ټول کارونه یوازې او یوازې د مسلمانانو ذوالبید او په کې پاتې دي، چې نور ادیان یې سوچ هم نه شي کولای او د ابراهیمي ملت رښتیني وارث حضرت محمد صلی الله علیه وسلم همدغه مکه او د ابراهیم علیه السلام په اولاده کې زېږیدلی دی؛ نو له دې دلائلو په ډاگه شوه چې مسلمانان په خپله دعوی کې رښتیني او په خپله ژمنه ترقیامته ولاړ او پوره کولو ته یې ژمن دي او په دې لار کې هرې سرښندنې ته په ورین تندې بڼه راغلاست وایي. پاتې شوه شرعي قبالة؛ نو دا خبره په ډاگه ده چې تورات، انجیل او قرآن کریم ټول دهغه مبارک څخه وروسته نازل شوي دي، خو له قرآن پرته هېڅ کتاب دا نص نه لري چې ابراهیم علیه السلام یهودي یا نصراني وو، په داسې حال کې چې قرآن کریم په ډاگه وایي: مَا كَانَ اِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا

وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ (۱۲) إِنَّ اُولَى النَّاسِ بِاِبْرَاهِيمَ لَلَّذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِي الْمُؤْمِنِينَ (۱۸)

ژباړه: حضرت ابراهیم علیه السلام نه یهودي وو، نه مسیحي وو، بلکې (له زړه نه) د هر باطل څخه د حق په لور تلونکی وو، مسلمان وو او هغه له مشرکانو څخه نه وو، بېشکه هغه کسان د ابراهیمي ملت د دعوی حق لري، چې په لار یې تللي وي، او د رسول (حضرت محمد صلی الله علیه وسلم) او هغه کسان چې ایمان یې راوړی دی، او الله تعالی دایمان لرونکو سره مینه (پیرزو) کوونکی دی.

په داسې حال کې چې نننۍ مسیحي نړۍ د توحید عقیده پرېښې ده، پر شرک او بت پرستی کلک ولاړ دي، خپلو کلیساوو کې یې د حضرت عیسی او حضرت مریم علیهما السلام غیر اخلاقي او بریند انځورونه څړولي دي او د الله تعالی بندگي پر ځای پاتې ده، دهغو بتانو بندگي کوي او اکثره یې ملحد او بي دینه دي چې هرڅه پرته د حلال او حرام له توپیره خوري او د دین سره سروکار نه لري، پاتې شو یهودان، هغوی له دین څخه زیات قومیت او اقتصادي واکمني، پر میډیا قبضې او که په روا وي که په ناروا، په قانون وي او که په ظلم او تیري خپلو شومو پایلو ته د رسیدلو لیونې دي او په دې لار کې تل د دین قرباني ورکوي او خپل اهداف پرې مخکې کوي؛ نو یوازې مسلمانان پاتې شول او په مسلمانانو کې افغانان هغه حیثیت

لري، چې تل يې د اسلامي امت په امامت کې په علمي او عملي ډگر خپله دنده له هر چا دمخه په رومي کرينه کې سرته رسولې. بايد پر دې پوه شو چې افغان بنسټ د ملت د خدمت لپاره ملا تړلي او هر هغه لور ته گام اخلي چې د دې خوار او کرېدلي ملت گټه په کې گوري، دا چې د اسلام سپېڅلی دين د هر افغان په خټه کې اغېرل شوی او د دې دروند ملت د وينې او غوښې برخه گرځېدلې او اړيکه يې ورسره په هيڅ حال کې نه شلېدونکې ده، افغان بنسټ وپتيليله چې د قرباني د تاريخي شاليد، فقهي احکامو، داختر و نونو فضيلت او مشروعيت او د اسلامي امت دنورو امتونو سره د توپير اونورو... ځينو هغه مسائلو په هکله چې په ورځني ژوند کې ورسره کله نا کله مخ کېږي د ټولگې دويم ځلي چاپ بشپړ او يو ځل بيا وړاندې کړي؛ خو گران هيوادوال او د دين مينه لرونکي ترې گټه واخلي، الله جل جلاله دې وکړي چې موږ په رښتيا هم د ملت د ديني او دنيوي ستونزو درمل وگرځو او د الله تعالی مخلوق ته گټه ورسوو.

په اسلامي مينه
د افغان بنسټ د نشراتو څانگه
خوشحال خان مېنه، کابل
۲۰، تله، ۱۳۹۱ هـ ل

د سريزي پر ځای د خپرندويې ټولني يادښت

حامداً و مصلياً وبعد:

د افغانستان مسلمان ولس چې د راز راز قربانيو شاهد دی، د لوی اختر او حج قرباني هم ورته ډېر ارزښت لري؛ نو له دې کبله د افغان بنسټ د علمي څېړنو مديریت وپتيليله چې په دې اړوند يوه لنډه ټولگه وړاندې کړي.

دا چې قرباني (اختری) يو ابراهيمي يادگار، د الله ﷻ په لار کې يو ډول سرښندنه، د الله ﷻ د مننې اداء کول او د اسلام د ډېرو مهمو نښو څخه ده چې يادونه يې په ډېرو اياتونو او حديثونو کې شوې ده.

الله ﷻ دې ټولو ملگرو او پښه ځانگړې توگه مفتي صاحب عبدالروف ته اجر ورکړي، چې په لنډ وخت کې يې دغه رساله راټوله او بيا د نشراتو مدير احمد فيصل صاحب د چاپ په گانه وپسولله.

درښت

د افغان بنسټ د علمي څېړنو مديریت

قربانی د قران په رڼا کې:

۱. (لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَاؤها وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ) ^(۱)

ژباړه: نه د هغو غوښې الله ﷻ ته رسېږي او نه يې وينې، خو هغه ته ستاسې ځان ساتنه (تقوا) رسېږي.

۲. (وَالْبُدْنَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا حَبِيرٌ) ^(۲)

ژباړه: او د (قربانۍ) اوبنان موږ ستاسې لپاره د الله ﷻ شعایرو کې شامل کړي دي په هغو کې ستاسې لپاره ښېگڼه ده.

۳. (فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَأَنْحَرْ) ^(۳)

ژباړه: نو خپل رب ته لمونځ وکړه او قرباني وکړه.

ابن کثیر ﷻ له مفسرينو صحابه کرامو، تابعينو لکه حضرت عبد الله ابن عباس ﷻ، عطاء، مجاهد، عکرمه او حسن بصري ﷻ څخه روایت کړی دی چې د (وَأَنْحَرْ) کلیمې معنی قرباني ده. ^(۴)

قربانی د سنتو په رڼا کې:

۱. (عَنِ ابْنِ عُمَرَ قَالَ أَقَامَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِالْمَدِينَةِ عَشْرَ سِنِينَ يُضْحِي) ^(۱)

ژباړه: حضرت عبد الله ابن عمر ﷺ وايي چې رسول الله ﷺ په مدينه منوره کې لس کلونه تېر کړل او هر کال به يې قرباني کوله.

۲. (عَنْ أَنَسِ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْلَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَوَّى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا) ^(۲)

ژباړه: له انس ﷺ څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ دوه ښکرونه لرونکي، سپینوالي او توروالي ته مایل پسونه په خپل لاسونو قرباني کړل، د حلالولو پر مهال يې (بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ) وويل او خپله پښه يې د هغه پر غاړه اېښې وه.

(عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمَ قَالَ قُلْتُ أَوْ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذِهِ الْأَضَاحِيُّ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ قَالُوا مَا لَنَا مِنْهَا قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةٌ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالضُّوفُ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مِنَ الضُّوفِ حَسَنَةٌ) ^(۳)

ژباړه: حضرت زيد بن ارقم وايي: چې صحابه ووله پېغمبر ﷺ څخه د قربانۍ د حقيقت په اړه پوښتنه وکړه پېغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمايل: (دا ستاسو د پلار حضرت ابراهيم ﷺ سنت دی) صحابه وو وپوښتل: (آيا نو په دغه قربانۍ کې موږ ته هم ثواب

^(۱) د حج سورت ۳۷ ایت.

^(۲) د حج سورت ۳۶ ایت.

^(۳) د کوثر سورت ۲ ایت.

^(۴) ابن کثیر، سورة الكوثر، آية ۲.

^(۱) ترمذی: ابواب الاضاحی، رقم الحديث: ۱۵۰۷

^(۲) بخاری: باب تکبير عند الذبح، رقم الحديث ۵۲۴۵

^(۳) سنن ابن ماجه: باب ثواب الاضاحيه، رقم الحديث ۳۱۲۷

رارسیږي؟) پیغمبر ﷺ په خواب کې ورته وفرمایل: (هو، د قربانی د حیوان د هر وپښته په بدل کې تاسو ته یوه نېکي لیکل کیږي) صحابه وویا وپوښتل: (د وړیو هم دومره اجر دی؟) پیغمبر ﷺ په خواب کې ورته وفرمایل: (هو، د وړیو هم دغه حساب دی، د هر وپښته په بدل کې یوه نېکي ورکول کېږي)

قربانی او د صحابه وو ﷺ عمل:

(وَقَالَ يَحْيَىٰ بَنُ سَعِيدٍ سَمِعْتُ أَبَا أُمَامَةَ بْنَ سَهْلٍ قَالَ كُنَّا نُسَبِّحُ الْأُضْحِيَّةَ بِالْمَدِينَةِ وَكَانَ الْمُسْلِمُونَ يُسَبِّحُونَ) ^(۱)

ژباړه: ابو امامه وايي: موږ او ټولو مسلمانانو به په مدينه کې خپلې قربانۍ بڼې چاغولې او بيا به مو حلالولې.

د قربانی تاریخ:

الله ﷻ ته د نږدېوالي حاصلولو په موخه د خاړوي حلالول له هغه مهاله پیل شوې چې حضرت ادم ﷺ دې نړۍ ته راغلی په لومړي ځل د حضرت ادم ﷺ دوو زامنو هاييل او قابيل قرباني کړې ده، الله ﷻ دغه پېښه په قران کریم کې هم ياده کړې ده (إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا) ^(۱) کله چې دغو دواړو (د الله ﷻ لپاره) قرباني وړاندې کړه.

ابن کثیر ﷺ د دې ایت تر سرليک لاندې د حضرت ابن عباس ﷺ

څخه روایت کړی وايي: (هاييل يو پسه او قابيل څه غنم د قربانی په موخه الله ﷻ ته وړاندې کړل، د الله ﷻ د امر سره سم د اسمان څخه اور را کښته شو، د هاييل قرباني يې وسوزوله او د قابيل قرباني (غنم) پر ځای پاته شول، د مخکينيو پیغمبرانو پر مهال چې کومه قرباني او صدقه به قبلېده، د اسمان څخه به اور را کښته کېدی او قبوله شوې قرباني او صدقه به يې وسوزوله، او کومه قرباني او صدقه چې به نه وه قبوله شوې هغه به پر خپل ځای پاته کېدله. ^(۱)

د محمدي امت ځانگړتیا:

پخوا به چې مسلمانانو کوم مال د ولجې په توگه ونيوه هغه به هم د قبلېدو په صورت کې په اسماني اور سوزېده، خودا د حضرت محمد ﷺ پر امت د الله ﷻ مهرباني ده چې د قربانی غوښه او د غنیمت مالونه يې دوی ته حلال کړي دي، یوه ورځ حضرت محمد ﷺ پر ځان د الله ﷻ د نعمتونو یادونه کوله وې فرمایل: (وَأُحِلَّتْ لِي الْغَنَائِمُ) او ماته ولجې حلال شوي دي، يعنې زما امت ته الله ﷻ د غنیمت مالونه حلال کړي دي.

د حضرت محمد ﷺ په وخت کې چې کومو خلکو اسلام ته غاړه نه اېښوده نو هغو به ویل چې د مخکينيو پیغمبرانو په وختونو کې به چې کله صدقې او قربانۍ قبولې شوې هغه به په اسماني اور سوزول کېدې، موږ به تر هغې ايمان را نه وړو تر څو تاسو دغه معجزه موږ ته ښکاره نه کړی.

^(۱) د مفتي محمد شفيع ﷺ ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

^(۱) بخاری: کتاب الاضحية.

^(۲) د مائدې سورت ۲۷ ایت.

الله ﷻ دوی ته داسې جواب ورکړ چې که تاسو رښتیا وایاست نو ولې مو په هغو پېغمبرانو پسې دروغ وویل او ومو وژل ، د دې چلونو او خبرو څخه څرگند یېږي چې تاسو د ایمان راوړلو اراده نه لری.

د پورتنیو خبرو څخه څرگند یېږي چې قرباني د حضرت ادم عليه السلام له وخته پیل شوې او الله ﷻ ته د نزدېوالي په موخه تر سره کېده ، او د قبلېدو په صورت کې به د اسماني اور په ذریعه سوزول کېده .^(۱)

د قربانی ستره پېښه او ابراهیمي سنت :

د قربانی حلالول که څه هم د عبادت په موخه د حضرت ادم عليه السلام له وخته پیل شوې ده ، خو د حضرت ابراهیم عليه السلام له پېښې وروسته یې ډېر ارزښت پیدا کړ ، او د دغه یاد د ژوندی ساتلو لپاره په محمدي شریعت کې قرباني پر مسلمانانو واجب شوه ، په اسلامي تاریخ کې د حضرت ابراهیم عليه السلام قرباني یوه بې سارې او منل شوې قرباني ده ، او الله ﷻ دغه پېښه د (صُفَّت) په سورت کې هم په بشپړه توګه یاده کړې ده .

الله ﷻ په قران کریم کې د حضرت ابراهیم عليه السلام د قربانی کیسه په دې ډول پیل کړې ده : (فَكَلِمًا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيُ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ فَانظُرْ مَاذَا تَرَى)^(۲)

^(۱) د مفتي محمد شفيع رحمته الله ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

^(۲) د صُفَّت سورت ۱۰۲ ایت .

ژباړه: نو هغه هلک چې کله له هغه سره د منډو تړو کولو منگ ته ورسېده ، (یوه ورځ) ابراهیم هغه ته وویل : (بچیه! زه په خوب کې وینم چې تا حلالوم اوس ته ووايه چې ستا نظر څه دی .

ایا ته د الله ﷻ دغه امر ته حاضر یې او که نه ؟ څرنگه چې د پېغمبرانو خوب د وحې په ډول وي نو په خوب کې حلالول د حلالولو د حکم په ډول وي . کله چې حضرت ابراهیم عليه السلام ته د الله ﷻ له لورې امر وشو ، سلا او مشورو ته یې هیڅ اړتیا نه وه ، خو سلا یې د لاندې لاملونو له کبله وکړه :

- چې زوی یې په دې پوه شي چې دی تر څومره بریده پوخ هوډ ، همت او د الله ﷻ د پیروي لېوالتیا لري .
- که چیرې یې زوی دغه امر ومني کېدای شي چې الله ﷻ یې زوی ته هم ثواب ورکړي ، ځکه چې د ثواب گټل په ارادې پورې اړه لري .
- د حلالولو (ذبح) پر مهال له پلرنۍ مینې او ذهني ناکراری څخه ډاډه وي .

د تاریخي روایتونو پر بنسټ حضرت اسماعیل عليه السلام هغه مهال نهه کلن وو ، کله چې حضرت ابراهیم عليه السلام د خپل بختور زوی حضرت اسماعیل عليه السلام سره سلا وکړه ، زوی یې همغه گړۍ په ځواب کې وویل : (قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِن شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّابِرِينَ)^(۱) پلاره ! څه چې درته امر شوی همغه وکړه ژر ده چې انشاء الله ما به له صابرانو ومومي .

^(۱) د صُفَّت سورت ۱۰۲ ایت

(فَلَمَّا أَسْلَمَا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ) ^(۱) کله چې دواړو ومنله پر مخې یې خملولو.

یعنې کله چې زوی او پلار دې سترې قربانی ته تیار شول، پلار یې خپل زوی پر مخې پر مخکې وغورزوه، په پر مخې اچولو کې دا راز و چې حضرت ابراهیم عليه السلام د خپل زوی څېره ونه ویني، داسې نه چې د پلار توب مینه یې راوپارېږي او د الله ﷻ د امر په پر ځای کولو کې ځنډ راشي. ^(۱)

د حضرت اسماعیل عليه السلام پر ځای د پسه حلالول :

کله چې حضرت ابراهیم عليه السلام د خپل زوی د جامو په ایستلو بوخت شو، الله ﷻ ور و وکړ لکه څرنگه چې په قران کریم کې یې یادونه شوې ده (وَنَادَيْنَاهُ أَن يَا إِبْرَاهِيمُ * قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا) ^(۲)

ژباړه: موږ ور ښوول چې ای ابراهیمه! بېشکه تا خودي خوب رښتیا کړ.

الله ﷻ همغه گړی حضرت ابراهیم ته یو پسه راولیږه، او د حضرت اسماعیل عليه السلام پر ځای یې حلال کړ، نو ځکه خدای ﷻ فرمایلي دي: (وَقَدَيْنَاهُ بِذَبْحٍ عَظِيمٍ) ^(۴) موږ د هغه په فدیو

^(۱) د صُفَّت سورت ۱۰۳ ایت

^(۲) د مفتي محمد شفيع رحمته الله عليه ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

^(۳) د صُفَّت سورت ۱۰۴ او ۱۰۵ اياتونه

^(۴) د صُفَّت سورت ۱۰۷ ایت

(بدل) کې ستره حلاله ورکړه.

دغې حلالې ته ځکه ستره حلاله ویل شوې چې الله ﷻ د قیامت تر ورځې پورې د دغه یاد د تازه ساتلو لپاره پر مسلمانانو قرباني واجبې کړه. ^(۱)

ابراهیمي یاد :

الله ﷻ ته د حضرت ابراهیم عليه السلام کړنې خوښې شوې او د هغو د ژوندي ساتلو لپاره یې پر مسلمانانو عبادت وگرځاوه او واجب یې کړل، لکه د حج په مراسمو کې درېیو جمرو په کاڼو ویشتل او قرباني.

الله ﷻ د حضرت ابراهیم عليه السلام د کړنو څخه پرته د بي بي هاجرې منډې رامنډې هم له اسلامي نښو (اسلامي شعائر) څخه وگرزولې، نو له دې کبله پر هر حاجي د صفا او مروا تر منځ منډې رامنډې او د مکې معظمې له ودانۍ څخه اووه ځله طواف کول واجب دي. ^(۱)

اسلامي یاد :

پخوا به د خلکو رواج وو، چې د خپلو مشرانو د یادونو د ساتلو لپاره به یې ویار څلې، یاد څلې، او یاد هغوی څېرې جوړولې، دغه ویار څلې او څېرې یقیناً تر ډېره وخته د ویار منو خلکو یادونه ساتي خو د تل لپاره دغه څلې او ویارونه ژوندي نه پاتې کیږي، نو

^(۱) د مفتي محمد شفيع رحمته الله عليه ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

^(۲) د مفتي محمد شفيع رحمته الله عليه ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

له دې کبله اسلام د مخکینیو خلکو د رواجونو پر خلاف د حضرت ابراهیم عليه السلام د قربانۍ د یاد د تازه کولو او ساتلو لپاره پر مسلمانانو قربانۍ واجب کړه ، د قربانۍ په کولو سره یوازې دا نه چې د حضرت ابراهیم عليه السلام یاد را تازه کیږي ، بلکې دغه د مسلمانانو پر زړونو یوه اغېزه هم اچوي .

ویاړ خلي او خپري که هر خومره کلکې او ټینګې جوړې شي ، خو بیا هم د وخت په تېرېدو سره ختمې او یا د پېښو ښکار کیږي ، خود حضرت ابراهیم عليه السلام یاد به د قیامت تر ورځې پورې ژوندی وي ، ځکه چې هغه د حضرت محمد صلى الله عليه وسلم پر امتیانو واجب او په قران کریم کې خوندي شوی دی ، څرنگه چې د قران کریم هر امر د قیامت تر ورځې پورې جاري او پلي کیږي نو له دې کبله به هم د حضرت ابراهیم عليه السلام یاد د قیامت تر ورځې پورې ژوندی وي ، د حضرت ابراهیم عليه السلام قربانۍ د دې گواهي ورکوي که یو مسلمان خپل ټول مال او کورنۍ د خدای جل جلاله په لاره کې لگښت کړي بیا هم د الله جل جلاله حق نه شي ورپوره کولای. ^(۱)

حاجیان او غیر حاجیان د قربانۍ په مسئله کې یو ډول دي :

هغه ابراهیمي سنت چې په ځانگړو ځایونو پورې اړه لري؛ لکه د درېیو جمرو وپشتل ، د صفا او مروا تر منع منډې ، او اووه طوافونه یوازې پر حاجیانو واجب دي . او د قربانۍ حلالول پر ټولو مسلمانانو واجب ده ، د قربانۍ حلالول یوازې دا نه چې واجب ده بلکې د اسلام له نښو څخه هم ده ، لکه څرنگه چې الله جل جلاله په قران

کریم کې فرمایلي دي : (وَالْبُدْنَ جَعَلْنَا لَكُم مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا حَافِظٌ) ^(۱)

ژباړه: او د قربانۍ او بڼان مو ستاسو لپاره د الله جل جلاله د دین له نښانو څخه گرځولي تاسو ته په هغو کې ښکېنه ده. ^(۲)

ایا قربانۍ اقتصادي زیان دی ؟

کله چې انسان د الله جل جلاله څخه بې پروا او په انساني غوښتنو کې ډوب شي ، نو ټول عبادتونه ورته خیال او رواج ښکاري ، نو له دې کبله قربانۍ یوه ستونزه او زیان بولي او یا وايي چې که د قربانۍ دغه پیسې چې پر حیواناتو لگول کیږي ، که د قوم او کلیوالو په کارونو کې ولگول شي ، نو دابه غوره وای . خودا خبره هم اړینه ده چې د خلکو ستونزې هغه مهال حل کېدای شي چې د خلکو ژوند ارامه او اخلاق یې نیک شي ، له غلا ، چور ، چپاول ، چل او دوکو څخه ځانونه وژغوري لکه یو پوه انسان چې علمیت او تربیې ته پر نورو اړتیاوو غوروالی ورکوي ، خو ویلای شو چې د انسانانو د اخلاقو د ښه والي لپاره د الله جل جلاله رضا او خوښي غوره نخسه ده ، د الله جل جلاله او د پېغمبر صلى الله عليه وسلم پیروي انسان په هر حال کې له بدو کارونو څخه راگرځوي او قربانۍ د دې ډول احساس په ځواکمنتیا کې ډېره اغېزه لري ، له دې کبله ویلای شو چې د انسانانو بریالیتوب په دې کې دی چې قربانۍ ښه په ذوق او شوق سره وکړي او نور خلک هم دې

^(۱) د حج سورت ۳۶ ایت .

^(۲) د مفتي محمد شفیع رحمته الله علیه لیکنه: تاریخ قربانۍ ، د جمعه خان نائل ژباړه.

^(۱) د مفتي محمد شفیع رحمته الله علیه لیکنه: تاریخ قربانۍ ، د جمعه خان نائل ژباړه.

کار ته راوبلي ، نه دا چې قرباني ونه کړي او د قربانی په پیسو نفسي غوښتنې تر سره کړي .

لنډه دا چې د قربانی کولو اصلي موخه دا نه ده چې خلک غوښه وخوري ، ځکه چې قرباني یو شرعي امر او ابراهیمي یادگار دی ،

الله ﷻ په قران کریم کې د قربانی په اړه داسې فرمایلي دي :
(لَنْ يَنَالَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَائُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّقْوَى مِنْكُمْ) ^(۱)

ژباړه: الله ﷻ ته یې نه غوښي رسیږي نه وینې ، مگر هغه ته خو (یوازې) ستاسو تقوا رسیږي. ^(۱)

داختر او قربانی فضایل او مسایل

داختر نو مشروعیت

(عَنْ أَنَسٍ قَالَ قَدِمَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ الْمَدِينَةَ وَلَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَلْعَبُونَ فِيهِمَا فَقَالَ « مَا هَذَانِ الْيَوْمَانِ » . قَالُوا كُنَّا نَلْعَبُ فِيهِمَا فِي الْجَاهِلِيَّةِ . فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ « إِنَّ اللَّهَ قَدْ أَبَدَلَكُمْ بِهِمَا خَيْرًا مِنْهُمَا يَوْمَ الْأَضْحَى وَيَوْمَ الْفِطْرِ » ^(۲)

ژباړه: له حضرت انس ﷺ څخه روایت دی چې رسول الله ﷺ له مکې څخه مدینې ته راغی ، د مدینې خلکو دوې ورځې خوشحالی کولې او په هغو کې به یې د لوبو تماشې کولې ، رسول الله ﷺ ورڅخه

^(۱) د حج سورت ۳۷ ایت .

^(۲) د مفتي محمد شفیع ﷺ لیکنه: تاریخ قربانی ، د جمعه خان نائل ژباړه .

^(۳) ابوداؤد: باب صلاة العیدین ، رقم الحدیث ۱۱۳۶

و پوښتل د دې دوو ورځو حقیقت او حیثیت څه دی؟ هغوی عرض وکړ: موږ د جاهلیت په زمانه کې همدا رواج درلود ، رسول الله ﷺ ورته وفرمایل: الله ﷻ تاسو ته د هغو دوو ورځو په بدل کې تر هغه غوره ورځې مقررې کړي دي ، هغه د لوی او کوچني اختر ورځې دي .

د ولسونو او ملتونو د خوشحالی ورځې په اصل کې د هغو د تاریخ او روایاتو ترجماني او د ملي مزاج هندارې وي ، له همدې امله ښکاره خبره ده چې تر اسلام مخکې د جاهلیت په دوره کې چې د مدینې خلکو کومې د خوشحالی ورځې لمانځلې ، د جاهلي طبیعت او تخیل او د ناپوهۍ د روایاتو منعکس کوونکي وې ، د رسول الله ﷻ په وینا کې صراحت دی چې الله ﷻ هغه پخوانۍ د خوشحالی ورځې ختمې او پر ځای یې د کوچني اختر او لوی اختر ورځې د دې امت لپاره د خوشحالی ورځې وټاکلې چې په توحیدي تخیل او تصوراتو او د ژوند له اصولو سره سم د تاریخ او روایاتو هنداري دي .

د ذوالحجې د لومړیو لسو ورځو فضیلت:

(عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مَا مِنْ أَيَّامٍ الْعَمَلُ الصَّالِحِ فِيهِنَّ أَحَبُّ إِلَيَّ مِنَ هَذِهِ الْأَيَّامِ الْعَشْرِ فَقَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَلَا الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِلَّا رَجُلٌ خَرَجَ بِنَفْسِهِ وَمَالِهِ فَلَمْ يَرْجَعْ مِنْ ذَلِكَ

(۱) بِشْيِيءٍ

ژباړه: له حضرت ابن عباس رضي الله عنه څخه روایت دی وایی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایلي دي: (څومره چې نېک اعمال الله صلى الله عليه وسلم ته په دې لسو ورځو کې محبوب دي په نورو ورځو کې ورته دومره محبوب نه دي)، صحابه وو وپوښتل: ای د الله رسوله! د الله صلى الله عليه وسلم په لار کې جهاد هم د دغه لسو ورځو د نېک عمل په پرتله الله صلى الله عليه وسلم ته محبوب نه دی؟، رسول الله صلى الله عليه وسلم ورته وویل: (د الله صلى الله عليه وسلم په لار کې جهاد هم د دغو ورځو د نېک عمل په شان الله صلى الله عليه وسلم ته محبوب نه دی، البته بې له هغه چا چې په ځان او مال سره د الله صلى الله عليه وسلم په لارې کې ووځي، او بیا د هېڅ شي سره راستون نشي، یعنې ځان او مال ټول د الله صلى الله عليه وسلم په لار کې وښندي)

حضرت محمد صلى الله عليه وسلم فرمایلي دي: (د الله صلى الله عليه وسلم د عبادت لپاره غوره وخت د ذوالحجې لس ورځې دي، په دې لس ورځو کې یوه ورځ روژه د یو کال روژې نیولو په اندازه او یوه شپه عبادت د قدر د شپې په اندازه ثواب لري) (۲)

الله صلى الله عليه وسلم په قران کریم کې په دې لسو ورځو قسم یاد کړی دی، او زیاتره علماء په دې خبره په یوه خوله دي چې له دې لسو ورځو څخه همدغه د ذوالحجې لومړنۍ لسې ورځې مراد دي، په ځانگړې توگه نهمه ورځ یعنې د عرفات ورځ او شپه د دې لسو شپو څخه غوره او منلې ده، څوک چې په نهمه ورځ روژه ونیسي د یو تېر شوي کال او د بل راتلونکي کال گناهونه یې بخښل کیږي. او همدارنگه د لوی

(۱) اختر د شپې عبادت هم د الله صلى الله عليه وسلم په وړاندې ډېر ثواب لري.

د لوی اختر په ورځ تر ټولو غوره عمل:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: « مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنْ إِهْرَاقِ دَمٍ وَإِنَّهُ لَيَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي فَرْثِهِ بَقْرُومًا وَأَشْعَارَهَا وَأَطْلَافَهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعُ فِي الْأَرْضِ فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا » (۲)

ژباړه: له عایشې رضي الله عنها څخه روایت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمایلي: د الله صلى الله عليه وسلم ته د لوی اختر د ورځې په عملونو کې تر قربانۍ زیات غوره بل عمل نشته د قیامت په ورځ به د قربانۍ څاروی له ښکرونو او وښتانو سره (ژوندي) راشي، او د قربانۍ وینه مخکې ته تر رسېدو مخکې الله صلى الله عليه وسلم ته د قبول وړ گرځي، نوای د الله صلى الله عليه وسلم بنده گانود زړه له اخلاصه قرباني کوی.

د تشریح تکبیرونه:

(اللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ - لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاللَّهُ أَكْبَرُ اللَّهُ أَكْبَرُ وَاللَّهُ أَحْمَدُ) د ذوالحجې د نهمې (عرفات) ورځې له سهار څخه تر دیارلسمې ورځې پورې د هر لمانځه څخه وروسته یو ځل دغه تکبیرونه ویل واجب دي، که څوک په جمع لمونځ او که یې یوازې د نر او ښځې

(۱) د مفتي محمد شفیع رحمته الله علیه لیکنه: تاریخ قربانی، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۲) ترمذی: ابواب الاضاحی، رقم الحدیث ۱۴۹۳

(۱) سنن الترمذی: باب ما جاء فی العمل فی ایام العشر، رقم الحدیث ۷۵۷

(۲) سنن الترمذی: باب ما جاء فی العمل فی ایام العشر، رقم الحدیث ۷۵۸.

ټولو لپاره دغه حکم یو ډول دی .

تکبیرونه باید له هر لمانځه وروسته په لوړ ښځه سره وویل شي ،
که څوک یې په ټیټ ښځه وایي باید هغه ته وویل شي چې په لوړ ښځه
سره یې ووايه .^(۱)

دلوی اختر د ورځې سنت کارونه:

دلوی اختر د ورځې سنت کارونه په لاندې ډول دي :

- سهار وختي له خوبه پاڅېدل .
- غسل کول او مسواک وهل .
- نوې او پاکې جامې اغوستل ، که څوک نوې جامې ونه لري خو پاکې باید وي .
- د عطرو لگول .
- په وړوکي اختر کې د لمونځ څخه مخکې خوراک ، څښاک کول او په لوی اختر کې د لمانځه څخه وروسته خوراک او څښاک کول .
- د اختر د لمانځه ځای (عیدگاه) ته د تللو په وخت کې په لوړ ښځه سره تکبیرونه ویل .^(۲)

دلختر د لمانځه لپاره اذان او اقامت نشته:

عن جابر بن سمره قال صليت مع رسول الله ﷺ العیدین غیر مرة و لا مرتین بغیر اذان ولا اقامة.^(۱)

له جابر بن سمره څخه روایت دی چې ما له رسول الله ﷺ سره یو یا دوه ځلې نه بلکې څو ځلې لمونځ کړی دی ، تل پرته له اذان او اقامت څخه .

دلختر د لمانځه ترتیب:

دلختر لمونځ دوه رکعتونه دی او په هر رکعت کې درې - درې تکبیرونه اضافه دي ، په لومړي رکعت کې تکبیرونه د ثناء (سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ) څخه وروسته او د فاتحې (الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) څخه وړاندې ویل کیږي ، د اضافه تکبیرونو د ویلو پر مهال لاسونه غوږونو ته پورته کیږي (مقتدیان دي هم لاسونه غوږونو ته پورته کړي) او بیا څوړند پرېښودل کیږي .

دلختر تکبیرونو ویلو څخه وروسته امام فاتحه او بیا قرائت لولي... او په دویم رکعت کې د فاتحې سورت او قرائت څخه وروسته درې ځله بیا تکبیرونه ویل کیږي او د څلورم تکبیر په ویلو سره رکوع ته کښته کیږي .^(۲)

^(۱) مسلم

^(۲) د مفتي محمد شفيع ښځه ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

^(۱) د مفتي محمد شفيع ښځه ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

^(۲) د مفتي محمد شفيع ښځه ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

د اختر خطبه:

که څه هم د اختر خطبه سنت ده، خو په پټه خوله یې اورېدل او ورته کېناستل واجب دي؛ که خطبه اورېدل کېږي او که نه اورېدل کېږي.^(۱)

د اختر په ورځ نفلي لمونځ:

عَنْ ابْنِ عَبَّاسٍ أَنَّ النَّبِيَّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ صَلَّى يَوْمَ الْفِطْرِ رُكْعَتَيْنِ لَمْ يُصَلِّ قَبْلَهَا وَلَا بَعْدَهَا^(۲)

ژباړه: له ابن عباس رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم به د کوچني اختر په ورځ دوه رکعت له لمونځ کاوه تر هغه مخکې او وروسته به یې کوم نفل لمونځ نه کاوو.

د اختر تر لمانځه مخکې نفل کول مکروه دي که هغه په عیدگاه کې وي او که بل ځای، خو د اختر تر لمانځه وروسته یوازې په عیدگاه کې نفل لمونځ مکروه دی په کور کې مکروه نه دی.^(۳)

د قربانی تعریف:

د لوی اختر په ورځو کې د الله تعالى د تقرب (نږدېوالي) د حاصلولو په موخه د کوم ځانگړي څاروي حلالولو ته قرباني (اضحیه)

^(۱) مسایل رفعت قاسمی ۹۷/۵

^(۲) بخاری: باب الطيب للجمعة، رقم الحديث ۹۶۴

^(۳) مسایل رفعت قاسمی: ۶۹/۵

وايي.^(۱)

د قربانی مشروعیت:

قرباني یو داسې مشروع عمل دی چې په قران، حدیث او اجماع سره ثابت دی، او پر دې باندې د ټولو علماوو اتفاق دی.^(۱)

د قربانی حکم:

قرباني یو مالي عبادت دی او حکم یې واجب دی^(۲) الله تعالى فرمایي (فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ) خپل رب ته لمونځ وکړه او قرباني وکړه.

ابن کثیر رحمته الله له مفسرینو صحابه کرامو، تابعینو لکه حضرت عبدالله بن عباس رضي الله عنه، عطاء، مجاهد، عکرمه او حسن بصري رضي الله عنه څخه روایت کړی دی چې د (وَانْحَرْ) کلیمې معنی قرباني ده.^(۴)

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمایي څوک چې وس ولري او قرباني نه کوي زموږ عیدگاه ته دي نه راځي.^(۵)

^(۱) الدرالمختار بهامش رد المحتار د ۲۱۹/۵

^(۲) ردالمحتار: ۲۲۰/۵، ط رشیدی

^(۳) ردالمحتار: ۲۲۰/۵، ط رشیدی

^(۴) ابن کثیر رحمته الله.

^(۵) سنن ابن ماجه: باب الاضاحی واجبة، رقم الحديث ۳۱۲۳

د قربانی حکمت او فلسفه:

سر بېره پر دې چې قربانی یو ابراهیمي یاد دی، دا د الله ﷻ په لار کې یو ډول سر بنسندنه او د الله ﷻ د مننې اداء کول هم دي. کله چې بډایان د قربانی غوښه د بېوزلو په منځ کې وپشي، نو په مسلمانانو کې د دوستۍ او ورورولۍ احساس او روحیه ژوندی کوي.

بډای او فقیر یو د بل تر څنګ خوښي کوي؛ چې دا خوښي په یوه ټولنه کې د سوکالی او ټېکمراغۍ لامل گرځي.

د قربانی حقیقت او ارزښت:

عَنْ زَيْدِ بْنِ أَرْقَمٍ قَالَ قُلْتُ أَوْ قَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا هَذِهِ الْأَصْحِيَّةُ قَالَ سُنَّةُ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ قَالُوا مَا لَنَا مِنْهَا قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ حَسَنَةٌ قَالُوا يَا رَسُولَ اللَّهِ فَالضُّوْفُ قَالَ بِكُلِّ شَعْرَةٍ مِنَ الضُّوْفِ حَسَنَةٌ (۱)

حضرت زید بن ارقم وایي چې صحابه ووله پېغمبر ﷺ څخه د قربانی د حقیقت په اړه پوښتنه وکړه پېغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل: (دا ستاسو د پلار حضرت ابراهیم ﷺ سنت دی) صحابه ووپوښتل: (آیا نو په دغه قربانی کې موږ ته هم ثواب رارسېږي؟) پېغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل: (هو، د قربانی د حیوان د هر وېښته په بدل کې تاسو ته یوه نېکي لیکل کيږي) صحابه وویيا وپوښتل: (د وړیو هم دومره اجر دی؟) پېغمبر ﷺ په ځواب کې ورته وفرمایل: (هو، د وړیو هم دغه حساب دی، د هر

وېښته په بدل کې یوه نېکي ورکول کېږي

د قربانی فضیلت:

عَنْ عَائِشَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهَا أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ: «مَا عَمِلَ آدَمِيُّ مِنْ عَمَلٍ يَوْمَ النَّحْرِ أَحَبَّ إِلَيَّ مِنَ إِهْرَاقِ دَمٍ وَإِنَّهُ لَيَأْتِي يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِي فَرْثِهِ بِقُرُونِهَا وَأَشْعَارِهَا وَأَطْلَافِهَا وَإِنَّ الدَّمَ لَيَقَعُ مِنَ اللَّهِ بِمَكَانٍ قَبْلَ أَنْ يَقَعُ فِي الْأَرْضِ فَطَيَّبُوا بِهَا نَفْسًا» (۱)

حضرت عایشه رضی الله عنہا وایي چې پېغمبر ﷺ وفرمایل د قربانی په ورځ کې الله ﷻ ته تر قربانی زیات بل کار خوښ نه وي، په دې ورځو کې دغه نېک کار تر هر بل نېک کار غوره وي، د قربانی څاروی به د قیامت په ورځ د ښکرو، وېښتانو او ښنگرو سره یو ځای ژوندی راشي، او د قربانی په ورځ به د جلالولو په وخت چې د وینې یو څاڅکی پر مخکې لوېږي، نو ځمکې ته تر رسېدو مخکې د الله ﷻ د خوښۍ سبب گرځي، او هغه یې قبلوي، نو ای د الله ﷻ بنده گانو! په خوښۍ او د زړه په مینه قربانی وکړئ.

د قربانی پر وېښولو وعید:

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ أَنَّ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَالَ مَنْ كَانَ لَهُ سَعَةٌ وَلَمْ يُضَحِّ فَلَا يَقْرَبَنَّ مُصَلَّاتَنَا (۱)

(۱) ترمذی: ابواب الاضاحی، رقم الحدیث ۱۴۹۳

(۲) سنن ابن ماجه: باب الاضاحی واجبة ام لا؟، رقم الحدیث ۳۱۲۳

(۱) سنن ابن ماجه: باب ثواب الاضاحیه، رقم الحدیث ۳۱۲۷

ژباړه: له حضرت ابوهريره رضي الله عنه څخه روايت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرميال: څوک چې وس ولري (د نصاب څښتن وي)، خو قرباني نه کوي هغه دي زمونږ عيدگاه ته نه راځي.

د قرباني نصاب:

د قرباني او صدقة الفطر (سرسايې) نصاب يوه ډول دی، او هغه (۸۷،۴۷۹) گرامه سره زرو يا (۶۱۲،۳۵) گرامه سپين زردی ^(۱).

د نصاب تعريف:

نصاب د مال هغې خاصې اندازې ته ويل کېږي، چې پر هغې باندې شريعت زکات فرض کړی وي، لکه د پسونو لپاره څلوېښت (۴۰) پسونه، د سپينو زرو لپاره دوه سوه (۲۰۰) درهمه او د سرو زرو لپاره شل (۲۰) مثقاله سره زرو ^(۲).

قرباني پر چا واجبېږي؟

قرباني پر هر هغه چا واجبېږي چې مسلمان، عاقل، بالغ، مقيم او د (۶۱۲،۳۵) گرامه سپينو زرو، او يا د (۸۷،۴۷۹) گرامه سرو زرو څښتن وي ^(۳).

يا په واک کې داسې څه ولري چې له اړتيا يې زيات وي، او ارزښت يې د سپينو يا سرو زرو د نصاب قېمت ته ورسېږي.

د اړتيا شيان هغه دي چې د سپري ژوند او عزت پورې تړلی وي، لکه خوراک، څښاک، کالي، د اوسېدو ځای او داسې نور چې په اصلي اړتياوو کې شمېرل کېږي، نو له دې امله ستر - ستر دېگونه، لوی فرشونه، قالينې، راډيو او تلوېزيون، له اړتيا زياتې جامې او داسې نور شيان چې د انسان د اساسي اړتياوو په جمله کې نه راځي نو که د دغو شيانو ارزښت د نصاب قېمت پوره کولای شو نو قرباني واجب ده ^(۱).

که څوک د نصاب څښتن وي، د قرباني لپاره د کال تېرېدل شرط نه دي، ځکه خو که څوک د اختر په دويمه ورځ هم د لمر له لوېدو څخه وړاندې دومره شتمني پيدا کړي چې ارزښت يې د قرباني نصاب ته رسېده نو قرباني پرې واجب ده ^(۲).
ياده دي وي چې د نارينه وو په څېر په ښځو هم قرباني واجب ده، چې کله د قرباني د نصاب په کچه سره يا سپين زرو او يا هم د هغه په اندازه شتمني ولري ^(۳).

که کوم لېونی او ماشوم د نصاب څښتن وي قرباني پرې نه کېږي او د هغوی سرپرست هم نه شي کولای چې د هغوی پر ځای (د هغه له ماله) قرباني وکړي ^(۴).

^(۱) ردالمحتار: ۲۱۹/۵، ط رشديه

^(۲) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۱/۵، هنديه: ۲۹۲/۵

^(۳) هنديه: ۲۹۲/۵، ط ماجديه

^(۴) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

^(۱) احسن الفتاوى: ۵۰۸/۷

^(۲) مسایل رفعت قاسمی: ۵۵/۵

^(۳) احسن الفتاوى: ۵۰۸/۷

کوم کس چې مسافروي پر هغه هم قرباني واجب نه ده . که مسافر مقیم شو، یا مقیم مسافر شو، د قربانی د وجوب لپاره اخر وخت معتبر دی، که مسافر د اختر په درېیمه ورځ تر لمر لوېدو مخکې مقیم شو، نو قرباني پر واجب ده. او که مقیم په اخر وخت کې مسافر شي نو بیا قرباني پر واجب نه ده. (۱)

که څوک پر ځان نذر ومني او یا د قربانی په نېت څاروی واخلي نو قرباني پر واجب ده، که څه هم فقیر وي. (۲)

که چا د قربانی وصیت وکړ او مال یې هم پرېښود، نو پر وصي یا ولي یې قرباني کول واجب او ضروري ده. (۳)

که د یو چا مال حرام وي، لکه د رشوت یا سود او یا داسې نور، نو پر هغه باندې قرباني واجب نه ده؛ که قرباني وکړي نو قرباني یې نه صحیح کېږي، ځکه چې پر هغه باندې د ټول مال صدقه کول واجب دي. (۴)

که دوه یا درې وړونه گډ ژوند کوي، نو شتمنی ته یې کتل کېږي، که یې شتمني دومره وه چې د هر یوه برخه نصاب ته رسېده، نو پر هر وروړ جلا جلا قرباني واجب ده، او د ټولو له لوري یوه قرباني بسنه نه کوي. (۵)

که پلار او بالغ زامن گډ ژوند کوي، خوراک او څښاک یې یو

(۱) هندیه: ۲۹۲/۵

(۲) هندیه: ۲۹۱/۵

(۳) جواهرالفتاوی: ۱۱۵/۱

(۴) احسن الفتاوی: ۵۰۶/۷ ردالمحتار: باب زکاة الغنم

(۵) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۲/۵

ځای وي، نو که زوی د پلار په شتمنی او کاروبار کې مستقله برخه او اختیارات ولري، نو پر زوی جلا قرباني واجب نه ده او پر پلار جلا، او که مستقله برخه ونه لري او نه هم خپله د نصاب په اندازه مال ولري، نو پر زوی قرباني واجب نه ده، یوازې د پلار قرباني بسنه کوي. (۱)

د قربانی ورځې :

د ذوالحجې لسمه، یوولسمه او دولسمه د قربانی د حلالولو ورځې دي، د ذوالحجې د دولسمې ورځې تر لمر لوېدلو وروسته بیا قرباني نه کېږي. خو په دې درې وورځو کې لومړۍ ورځ یعنې د ذوالحجې په لسمه قرباني کول ډېره غوره او ثواب لري. او د دې درې وورځو څخه پرته بله ورځ قرباني نه کېږي. (۲)

د قربانی پر ځای صدقه او خیرات کول :

که د چا څخه قرباني د عذر له کبله پاتې شي او یا د قربانی په ورځو کې ورڅخه بي پروایي وشي، پر دغه کس واجب ده چې د قربانی بیه په غریبانو ویشي. که څوک د قربانی په ورځو کې د قربانی پیسې صدقه کړي قرباني یې نه کېږي ځکه چې صدقه یو ډول عبادت ده او قرباني بل ډول عبادت ده، د روژې پر ځای لمونځ او د لمونځ پر ځای زکات او حج نه کېږي، نو له دې کبله د قربانی پر

(۱) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۵/۵

(۲) فتاوی هندیه ۲۹۵/۵

غای صدقه نه صحیح کیږي.^(۱)

د قربانی د حلالولو وخت:

په کومو بناړونو کې چې د جمعې او اختر لمونځ کېږي په هماغه سیمو کې د اختر د لمانځه څخه وړاندې د قربانی حلالول جایز نه دي، خو په کومو سیمو کې چې د جمعې او اختر لمونځ نه کیږي، د هغو سیمو اوسېدونکي کولای شي چې د سهار د لمانځه وروسته قربانی حلالې کړي،^(۲)

که د اختر په لومړۍ ورځ لمونځ د کومې ستونزې له کبله وځنډېږي د اختر د لمانځه د وخت د تېرېدو وروسته خلک کولای شي چې خپلې قربانی حلالې کړي.^(۳)

د شپې له خوا د قربانی حلالول روا ده خو مکروه ده.^(۴)

د قربانی د حلالولو مستحب وخت:

د کلیوالو لپاره تر لمر راځتو، او د بناړیانو لپاره د اختر تر خطبې وروسته قربانی کول مستحب دي، که چا مخکې تر دې چې امام سلام وگرځوي، قربانی وکړه نو قربانی یې صحت نه لري.^(۵)

(۱) د مفتي محمد شفیع رحمته الله علیه لیکنه: تاریخ قربانی، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۲) فتاوی هندیه ۲۹۵/۵.

(۳) فتاوی هندیه: ۲۹۵/۵

(۴) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۵/۵

(۵) هندیه: ۲۹۵/۵

د حلالولو سنت طریقه:

(عَنْ أَنَسٍ قَالَ صَلَّى النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِكَبْشَيْنِ أَمْكَحَيْنِ أَقْرَنَيْنِ ذَبَحَهُمَا بِيَدِهِ وَسَقَى وَكَبَّرَ وَوَضَعَ رِجْلَهُ عَلَى صِفَاحِهِمَا.)^(۱)

ژباړه: له انس رضي الله عنه څخه روایت دی چې رسول الله صلى الله عليه وسلم دوه بنکرونه لرونکي، سپینوالي او توروالي ته مایل پسونه په خپل لاسونو قربانی کړل، د حلالولو پر مهال یې (بِسْمِ اللَّهِ وَاللَّهُ أَكْبَرُ) وویل او خپله پښه یې د هغه پر غاړه اېښې وه.

ابوسعید خدری رضي الله عنه څخه روایت دی، وايي: رسول الله صلى الله عليه وسلم فاطمې رضي الله عنها ته وفرمایل: ولاړه شه له خپلې قربانی سره ودرېږه (او ذبح کول یې وگوره) ځکه د هغې د لومړي څاڅکي سره چې ځمکې ته رسیږي ستا ټولې تېرې گناوې بخښل کېږي، فاطمې رضي الله عنها پوښتنه وکړه ای دالله صلى الله عليه وسلم رسول! د فضیلت مود اهل بیت لپاره ځانگړی دی او که ټول مسلمانان مستحق دي، رسول الله صلى الله عليه وسلم وفرمایل: دا فضیلت مود لره هم او نورو مسلمانانو لره هم شته.^(۲)

د قربانی د حلالولو سنت طریقه دا ده چې قربانی کوونکی دي قربانی په خپله حلاله کړي او که قربانی کوونکی د حلالولو په طریقه نه پوهېده نو بل چا ته دي د قربانی د حلالولو اجازه ورکړي خو پخپله باید د قربانی د حلالولو پر مهال حاضر او ولاړ وي^(۳)، که یوه مېرمنه په کور کې وي او قربانی یې دباندې حلاله شي پروا نه

(۱) بخاری: باب تکبیر عند الذبح، رقم الحدیث ۵۲۴۵

(۲) مسائل رفعت قاسمی، ۱۵۲/۵ (الترغیب) په حواله

(۳) هندیه: ۳۰۰/۵

لري. (۱)

تر حلالولو مخکې ادا ب:

- ۱- تر حلالولو مخکې څاروي ته اوبه او خواړه ورکول کېږي، او وېږي، تېږي يې ساتل مکروه دي.
- ۲- د حلالولو ځای ته يې په ډېر سختۍ سره يې کښول مکروه دي، بايد په ښه نرمۍ سره د حلالې ځای ته ورسول شي.
- ۳- چاره به ښه تېره کوي په پڅه چاره يې حلالول مکروه دي.
- ۴- که چاره تېره کوي نو له څاروي څخه دي پټه تېره شي.
- ۵- په حديث شريف کې راځي: يو شخص څاروی چپه کړی ووبيا يې چاره تېره کوله، رسول الله ﷺ چې وليد ويې ويل: (تاسو څاروی خو ځله وژنئ؟)
- ۶- د يوه څاروي حلالول د بل په وړاندې مکروه دي.
- ۷- تر حلالو دي وروسته يو څه وخت ورته وگوري چې بدن يې سوړ شي. (۲)

د قربانی نېټ:

د قربانی لپاره په ژبه د نېټ ويل ضروري نه دي، خو په زړه کې به يې دا وي چې قرباني کوم نو قرباني يې صحيح ده، او د قربانی د حلالولو پر مهال (بِسْمِ اللَّهِ الْأَكْبَرِ) ويل ضروري او سنت دي. (۱)

تر حلالولو مخکې دعا:

قربانی حیوان باید مخ په قبله و اچول شي او بيا دغه دعا بايد وويل شي: (إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ) (۱)

ژباړه: بېشکه مخ مې کړی دی د هغه چا په لورې چې ځمکې او اسمانونه يې پيدا کړي دی او زه له مشرکينو څخه نه يم، بېشکه لمونځ، ټول عملونه، ژوند او مرگ مې د الله ﷻ لپاره دي.

تر حلالولو وروسته دعا:

د قربانی د حلالولو څخه وروسته دي دغه دعا ولوستل شي:

(اللَّهُمَّ تَقَبَّلْهُ مِنِّي كَمَا تَقَبَّلْتَ مِنْ حَبِيبِكَ مُحَمَّدٍ وَخَلِيلِكَ إِبْرَاهِيمَ عَلَيْهِمَا السَّلَامُ) (۲)

(۱) د مفتي محمد شفيع ﷻ ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

(۲) ابوداؤد: باب ما يستحب من الضحايا، رقم الحديث ۲۷۲۹

(۳) مشکوة: ۱۲۸/۱

(۱) فتاوی هندیه ۲/۲۰۱.

(۲) ۱-۷ مسایل رفعت قاسمي: ۱۵۵/۵

ژباړه: ای ربه! دغه (قرباني) زما څخه قبوله کړه لکه څنگه چې دي د خپل نازولي (پېغمبر حضرت محمد ﷺ او حضرت ابراهيم ﷺ) قرباني قبول کړې وه.

د قرباني څاروی:

په شریعت کې د قرباني څاروي دوه ډوله دي:

۱- کوچني څاروي لکه وزه (بزه) او پسه چې د یوه کس له لورې قرباني کېدای شي.

۲- غوا، غوایی، گامېنبه، اوبنه او اوبن چې د اوو کسانو له لورې قرباني کېدای شي.^(۱)

او له دې پرته په نورو حیواناتو لکه وحشي څاروي، چرگ یا چرگه قرباني نه کېږي.

د قرباني د څاروي عمر:

- غوا او گامېنبه باید دوو کلنه وي.
- اوبنه او اوبن باید پنځه کلن وي.
- وزه او پسه باید یوکلن وي.
- که د پورتنیو حیواناتو عمر له خپلې اندازې کم وي قرباني کول یې روا نه دي. (۲)
- که مرغومی له یو کال څخه کم وي نه قرباني کېږي، خو که وری

^(۱) فتاوی هندیه: ۲۹۷/۵

^(۲) ردالمحتار: ۲۲۶/۵

یا وری دومره تیاره شوې وي چې په ونه او وزن کې له یو کلن سره برابره وي بیا قرباني کېدای شي. (۱)

- که څوک د قرباني لپاره څاروی اخلي، د قرباني پلورنکی ووايي چې د دغه څاروي عمر پوره دی، او څاروی هم د څېرې څخه په عمر پوره بنسټ کېږي، د پلورونکي په خوله یقین کول روا دي.

هغه څاروي چې قرباني کول یې غوره دي:

۱. غوره دا دي چې د قرباني څاروی ښه چاغ، ښایسته او غټ وي.
۲. د خصي څاروي قرباني کول روا بلکې غوره هم ده.^(۲)

هغه څاروي چې قرباني کول یې روا دي خو غوره نه دي:

۱. هغه څاروی چې د پیداېښت له ورځې څخه یې ښکر نه وي، او یا یې ښکروې خو له بېخه مات شوی نه وي، قرباني یې صحیح ده، او که له بېخه مات شوی وي بیا یې قرباني نه کېږي.
۲. د لېوني څاروي قرباني روا ده، خو غوره نه ده.^(۳)
۳. د ډېر عمر لرونکي او شنه څاروي قرباني صحیح کېږي، خو غوره نه ده.^(۴)
۴. د پوستکي ناروغي (خارښت) لرونکي څاروي قرباني کېږي، په دې شرط چې اثر یې و غوښې ته نه وي رسېدلی او که یې اثر و غوښې ته رسېدلی وي، بیا یې قرباني نه صحیح کېږي.^(۵)

^(۱) الدر مختار بهامش ردالمحتار ۲۲۶/۵

^(۲) جواهر الفتاوی: ۱۱۹/۱

^(۳) احسن الفتاوی: ۵۱۲/۸

^(۴) احسن الفتاوی: ۵۲۲/۸

^(۵) جواهر الفتاوی: ۱۲۱/۱

۵. د بلارب یا کوچني بچي لرونکي څاروي، قرباني کول يې روا ده، خو غوره نه ده.^(۱)

هغه عيب لرونکي څاروي چي د قربانی وړ نه دي:

۱- هغه څاروی چې يو يا دوه بنکرونه يې له بېنخه وتلي وي.^(۲)

۲- هغه پسه چې لم يې د پيداښت له وخته نه وي.

۳- د وزې يا مېرې چې يو تي يا دواړه يې پرې شوي، وچ شوي او يا داسې عيبجن وي چې د رودلو وړ نه وي؛ قرباني کول يې صحت نه لري.

۴- دغوا يا اونبې چې دوه يا درې تي پرې يا وچ شوي وي او يا هم د رودلو وړ نه وي؛ قرباني کول يې صحت نه لري.

۵- پوند يا کونډ څاروی چې کونوالی يې څرگند وي.

۶- داسې گوډ چې د حلالولو ځای ته پخپله نه شي تللای.

۷- د داسې څاروي چې د پيداښت له وخته يې غوږونه نه وي، قرباني يې صحت نه لري؛ که غوږونه يې وه خو واړه وه، قرباني کول يې روا دي.

۸- هغه څاروی چې د يوه غړي لکه غوږ، لکۍ او يا پزې تر درېيمې برخې ډېره حصه پرې شوې وي؛ قرباني کول يې روا نه دي.

۹- د بې غاښو او هغه حيوان حلالول چې ډېر غاښونه يې لوېدللي

(۱) رد المحتار ۲۲۷/۵

(۲) فتاوی هندیة: ۲۹۷/۵

وي، او خوراک نشي پرې کولای قرباني يې صحت نه لري.

۱۰- داسې ډنگر څاروی چې په هډوکو کې يې ماغده نه وي، قرباني يې نه صحيح کېږي.

۱۱- د نرېنځي څاروي قرباني کول صحت نه لري، ځکه چې غوښه نه پخېږي.^(۱)

په قرباني کې دگډون مسئلې:

۱. په لوی څاروي کې اووه کسان گډون کولای شي، خو شرط دا دی چې د هر يوه برخه به د څاروي تر اوومې حصې کمه نه وي، نو که گډون کوونکي اووه کسان وي، ځينو لږ او ځينو ډېرې پيسې ورکړې وي، او غوښه هم د پيسو په اندازه ووېشي، د ټولو قرباني نه صحيح کېږي ځکه د ځينو برخه تر اوومې کمېږي.^(۲)

۲. که په لوی څاروي کې تر اووه کسانو زيات گډون وکړي نو د ټولو قرباني نه صحيح کېږي.^(۳)

۳. غوره طريقه دا ده چې د څاروي تر اخيستلو مخکې شريکان وموندل شي، که څوک څاروی واخلي او نېت يې دا وي چې يوه يا دوې برخې يې زما دي او په نورو برخو کې خلک راشريکوم نو دا صورت هم صحيح دی.^(۴)

(۱) ۱۱-۱، الدر المنخار مع رد المحتار: ۲۲۷/۵-۲۲۸

(۲) فتاوی هندیة: ۳۰۴/۵

(۳) هندیة: کتاب الاضحیة، باب الثمان ۳۰۵/۵

(۴) هندیة: کتاب الاضحیة، باب الثمان ۳۰۴/۵

۴. که د چا د اخیستلو پر مهال د شریکولو نېت نه وي کړې، نو بیا دې ته کتل کېږي، چې اخیستونکی شتمن دی که غریب، که شتمن وي نو بل څوک له ځان سره شریکولای شي او که غریب وي بیا نو بل څوک نه شي شریکولای، خو که څوک شریک کړي قرباني یې صحیح کېږي، البته پر غریب باندې د هغو ټولو برخو چې خلکو ته یې ورکړې تاوان لازمېږي، نو که د قرباني ورځې پاتې وي، د هغو برخو قرباني به کوي، که د قرباني ورځې تېرې وي، بیا دي د هغو برخو بیه پر مسکینانو ووېشي.^(۱)

۵. که په گډون کونکو کې د یوه کس نېت یوازې د غوښو خوړل و او د قرباني نه وو، نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.^(۲)

۶. که اووه کسانو گډون وکړي یو لوی څاروی یې د قرباني لپاره واخیست، تر قرباني کولو مخکې یو شریک وفات شو، نو که د وفات شوي کس وارثانو د قرباني کولو اجازه ورکړه د ټولو قرباني صحیح ده او که د وارثانو له اجازې پرته قرباني وشي نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.^(۳)

۷. که په شریکانو کې د یوه مال حرام و، لکه د رشوت یا سود پیسې نو د ټولو قرباني نه صحیح کېږي.^(۴)

۸. که د گډونوالو نېتونه بېلابېل جهتونه ولري خو نېت د ټولو د ثواب وي لکه نقل قرباني، واجب قرباني، عقیقه، مسنونه

ولیمه نو د ټولو شریکانو قرباني صحیح کېږي.^(۱)

په قرباني کې نیابت:

په قرباني کې نیابت صحیح کېږي، که یو کس په یوه هېواد یا ښار کې وي؛ بل چا ته په بل هېواد کې د قرباني اجازه وکړي چې زما لپاره قرباني وکړه نو قرباني یې صحیح کېږي.^(۲)

د وفات شوي کس لپاره قرباني کول:

۱. د وفات شوي کس لپاره قرباني کول روا دي، او وفات شوي شخص ته یې ثواب رسېږي.

۲. عن حنث قال: رأيت علياً رضي الله عنه يضحى بكبشين فقلت له ما هذا؟ فقال إن رسول الله صلى الله عليه وسلم أوصاني أن أضحي عنه فأنا أضحي عنه.^(۳)

ژباړه: حضرت حنث وايي ما حضرت علي ؑ وليد چې دوه پسونه یې قرباني کول، ما ورته وویل: دا دوه پسونه ولې قرباني کوې؟، ده راته وویل: ما ته پېغمبر ؑ وصیت کړی و، نو دا یوه زما خپل قرباني ده او دا بله د رسول الله ؑ له لورې قرباني

(۱) هندیه: کتاب الاضحیة، باب الثمانن ۳۰۴/۵

(۲) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۹۹/۵

(۳) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۹۹/۵

(۴) احسن الفتاوی: ۵۰۶/۷

(۱) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۹/۵

(۲) هندیه: ۲۹۴/۵

(۳) ابوداؤد: باب استحباب الضحیه رقم الحدیث: ۲۷۹۰

کوم. (۱)

۳. قربانی د رسول الله ﷺ، مور، پلار، استاذ او نورو خپلوانو له لورې هم کېدای شي.

۴. که دوه وړونه سره شریک شي یو لوی خاړوی واخلي، درې درې برخې د ځان لپاره او یوه برخه مشترکه د پلار له لورې قربانی کړي نو د پلار له لورې قربانی یې نه صحیح کېږي ځکه چې په لوی خاړوي کې چې څومره کسان شریکان وي هغومره حصې شمېرل کېږي، دوی دوه نغره وه نو ټول قربانی شول، خاړوی دوی حصې کېږي. (۲)

د قربانی غوښه:

۱. قربانی که د وصیت وي، نو قربانی کوونکی او د هغه اصول (پلار نېکه) فروع (زوی، لمسی) او شتمن یې غوښه نه شي خوړلای، بلکې پر مسکینانو باندې وپشل یې ضروري دي. (۳)

۲. د قربانی غوښې خرخول یا قصاب او مزدور ته یې په مزدورۍ کې ورکول روا نه دي. (۴)

۳. که د قربانی د غوښو تر وپشلو مخکې د ټولو شریکان په خوښه

(۱) ابوداؤد

(۲) احسن الفتاوی: ۴۹۸/۷

(۳) ردالمحتار: ۲۳۰/۵

(۴) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۳۱/۵

چا ته ورکړل شي. (۱)

۴. که شریکان په یوه کور کې گډ اوسېدل بیا د غوښې وپش ضروري نه دی. (۲)

۵. که قربانی د څو کسانو شریکه وه، غوښه یې باید په تله باندې وویشل شي، اټکل وپش یې روا نه دی. (۳)

د قربانی د غوښې د وپش مستحبه طریقه:

د قربانی په غوښو کې مستحبه طریقه دا ده چې درې برخې شي:

۱- یوه برخه دي ځان ته واخلي.

۲- دویمه برخه دي پر گاونډیانو او دوستانو ووپشي.

۳- درېیمه برخه دي پر مسکینانو یا غریبانو ووپشل شي.

که د چا ماشومان ډېر وي او دی غریب وي، ټوله غوښه ځان ته اخیستلای شي. د قربانی غوښه خرخول حرام دي، قصاب ته د قربانی څرمن په مزدورۍ کې ورکول روا نه ده، قصاب ته دي د قربانی د غوښې او څرمنې پرته روپی په مزدورۍ کې ورکړي. (۴)

(۱) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

(۲) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

(۳) الدرالمختار بهامش ردالمحتار: ۲۲۳/۵

(۴) د مفتي محمد شفيع رَحْمَةُ اللهِ عَلَيْه ليکنه: تاريخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

د قربانی څرمن (پوست):

د قرباني څرمن پخول (الویل یعنی وپښتیا یې په اور سوزول) او بیا یې خوړل روا دي،^(۱)

که څوک د قربانی د څرمنې څخه ځان ته مسله (جای نماز) یا بل شی جوړ کړي څه پروا نه لري، او که څوک د قربانی څرمن څرخه کړي پېسې دي صدقه کړي، په شخصي کارونو کې د قربانی پېسې لگول روا نه دي، ځکه چې د قربانی د څرمنې پېسې صدقه کول واجب دي، لنډه دا چې د قربانی څرمن باید په دې نېت څرخه شي چې پېسې یې صدقه کړي.

امام او یا مؤذن ته په تنخوا کې د قربانی څرمن ورکول روا نه ده، د قربانی د څرمنې د لگښت لپاره غوره ځای مدرسه او پوهنیز مرکزونه دي، ځکه چې دغه د مدرسو او پوهنیزو مرکزونو د چلولو لپاره ستره مالي پانگه جوړوي.

د قربانی څرمن د مدرسې ښوونکي او یا خادم ته هم په تنخوا کې ورکول روا نه دي.^(۲)

(۱) احسن الفتاوی: ۵۲۲/۷

(۲) د مفتي محمد شفيع رحمته الله علیه لیکنه: تاریخ قرباني، د جمعه خان نائل ژباړه.

د افغان بنسټ پېژندنه:

افغان بنسټ یوه ناگڼندویه، غیر سیاسي ښوونیزه، علمي، خدماتي او بلندويه ټولنه ده، چې په هېواد کې د ښوونې، علمي څېړنو، ټولنیزو خدمتونو او پوهاوي په برخه کې د یوې اجتماعي ټولنې په بڼه رامنځته او خپلې هر اړخيزې کړنې (فعالیتونه) د ټول هېواد په کچه تر سره کوي.

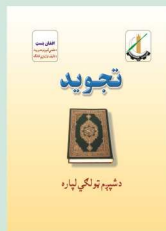
اړیکه:

که غواړئ د افغان بنسټ له لارې خپلې نقدي او نورې مرستې، زکاتونه، صدقې اړمنو ته ورسوئ نو په لاندې بانکي حساب یې راولېږئ.

Azizi Bank, Kabul Afghanistan
Account Title: AFGHAN FOUNDATION
Account Number: AFN: 001901100344173
USD: 001901200360713

د افغان بنسټ د مرکزي دفتر نته:

درېیم گور، دویمه کوڅه د امام اعظم د مسجد جنوب لور ته خوشحال خان مېنه، کابل - افغانستان
اړیکه شمېره: +93 (0) 707 046 300 / +93 (0) 752 071 233
برېښنا لیک: info@afghanfoundation.net وېبپاڼه: www.afghanfoundation.net

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**